

RTU studiju kurss "Etnolingvistika: teorija un skolas prakse"

0L000 Liepājas akadēmija

Vispārējā informācija

Kods	LA0650
Nosaukums	Etnolingvistika: teorija un skolas prakse
Studiju kursa statuss programmā	Obligātais/Ierobežotās izvēles
Atbildīgais mācībspēks	Ieva Ozola - Doktors, Asociētais profesors
Mācībspēks	Antra Kļavinska - Doktors, Docents
Apjoms daļās un kredītpunktos	1 daļa, 3.0 kredītpunkti
Studiju kursa īstenošanas valodas	LV
Anotācija	Etnolingvistika kā starpdisciplināra nozare, tās metodes un pamatjēdzieni. Valodas un etnosa, tā kultūras un vēstures mijiedarbe. Valodas nozīme etnosa pasaules uztveres izzināšanā. Lingvistiskā pasaulaina. Tautas taksonomijas, to analīze. Tradīciju un to pārmaiņu izpausmes valodā.
Mērķis un uzdevumi, izteikti kompetencēs un prasmēs	Studiju kursa mērķis: Zināšanas un izpratne par etnolingvistikas kā starpdisciplināras nozares būtību: valodas un etnosa, tā kultūras un vēstures mijiedarbi, valodas nozīmi tautas pasaules uztveres izzināšanā. Studiju kursa uzdevumi: Gūt izpratni par etnolingvistikas kā starpdisciplināras nozares attīstības gaitu un teorētiskajiem pamatiem. Apgūt etnolingvistiskās analīzes metodes un paņēmienus. Attīstīt izpratni par valodas dažādo eksistences formu un tautas kultūras, vēstures, sociālo un etnisko grupu mijiedarbi. Pilnveidot prasmi patstāvīgi izvēlēties un strādāt ar etnolingvistiskās informācijas daudzveidīgajiem avotiem. Veidot un attīstīt prasmi analizēt valodā atspoguļoto tautas pasaules uztveri un priekšstatus.
Patstāvīgais darbs, tā organizācija un uzdevumi	Studenti patstāvīgi apgūst teorētisko literatūru un etnolingvistikas avotus, atbilstoši izvēlētajiem tematiem sagatavo un prezentē tautas taksonomiju analīzi, stereotipu un inovāciju analīzi, izstrādā un aizstāv eksāmena darbu.

Literatūra	Obligātā/Obligatory: 1. Bartmiński, Jerzy (2017). Ethnolinguistics in the Year 2016. Etnolingwistyka. Problemy Języka i Kultury, 28. Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, 9–31. [PDF formātā pieejams e-studiju vidē] 2. Boldāne, Ilze (2011). Etnisko stereotipu veidošanās apstākļi Latvijā: 1850.–2004. Promocijas darbs. Rīga: Latvijas Universitāte. [Pieejams: https://luis.lu.lv/pls/pub/luj.fprnt?l=1&fn=F383328809/Ilze%20Boldane%202011.pdf] 3. Gavriļina, Margarita; Vulāne, Anna (2008). Valodā veldzējas tautas dvēsele... Rīga: Mācību grāmata. 4. Jansone, Ilga; Vulāne, Anna (red.) (2018). Latviešu valodas rokasgrāmata. Etnolingvistika. [Pieejams https://valodasrokasgramata.lv/materials/1/0F7D58EA-2C29-1293-7B5C-DCD7837C33FE] 5. Laumane, Benita (2013). Jūra latviešu valodā un folklorā: etnolingvistiskais aspekts. Liepāja: LiePA. Papildu/Additional: (izvēli nosaka praktisko nodarbību un studentu patstāvīgo darbu temati) 1. Balodis, Pauls (2018). Ne tikai Bērziņš, Kalniņš, Ozoliņš...: latviešu personvārdu etimoloģiskās semantikas teorētiskais modelis un tā realizācija. Rīga: LU Latviešu valodas institūts. 2. Bušmane, Brigita (2007). Piena vārdi. Piena produktu nosaukumi latviešu valodā. Rīga: LU Latviešu valodas institūts. 3. Bušs, Ojārs (2003). Personvārdi, vietvārdi un citi vārdi: izpētes pakāpieni. Rīga: LU Latviešu valodas institūts. [Pieejams arī LNB digitālajā bibliotēkā: https://gramatas.lndb.lv/periodika2-viewer/?lang=fr#issue:697177] 4. Cimermanis, Saulvedis (2020). Tautas celtniecība Latvijas ainavā. Rīga: Zinātne. 5. Ēdelmane, Inese; Ozola, Ārija (2003). Latviešu valodas augu nosaukumi. Rīga: Augsburgas Institūts. 6. Karulis, Konstantīns (1992; 2002). Latviešu etimoloģijas vārdnīca. [Pieejams arī LNB digitālajā bibliotēkā: https://gramatas.lndb.lv/periodika2-viewer/?lang=fr#issue:698429] 7. Kļavinska, Antra (2015). Etnonīmi latgaliešu folklorā: lingvistiskais aspekts. Promocijas darbs filoloģijas doktora grāda iegūšanai. Rīga: Latvijas Universitāte. [Pieejams: https://luis.lu.lv/pls/pub/luj.fprnt?l=1&fn=F-1992993728/Klavinska_Antra_ak05177.pdf] 8. Kursīte, Janīna (1999). Mītiskais folklorā, literatūrā, mākslā. Rīga: Zinātne. [Pieejams arī LNB digitālajā bibliotēkā: https://gramatas.lndb.lv/periodika2-viewer/?lang=fr#issue:692151] 9. Kurzemniece, Ineta (2008). Žogu nosaukumi latviešu valodas izloksnēs. Rīga: LU Latviešu valodas institūts. 10. Laumane, Benita (2011). Kāja un mārķāja: vārda lietojuma lauks. Liepāja: Liepājas Universitāte. 11. Laumane, Benita (2005). Smalki lija zelta lietūs. Dabas parādību noaukumi latviešu valodā. I. Liepāja: LiePA. [Pieejams arī LNB digitālajā bibliotēkā: https://gramatas.lndb.lv/periodika2-viewer/?lang=fr#issue:696102] 12. Laumane, Benita (2015). Vēju un vētru grāmata. Dabas parādību noaukumi latviešu valodā. II. Liepāja: LiePA. 13. Rapa, Sanda (2018). Nelaimīgie vietvārdi. Valodas prakse: vērojumi un ieteikumi, 13. Rīga: Latviešu valodas aģentūra, 32–42. [Pieejams https://www.valodaskonsultacijas.lv/uploads/suggested_sources/13/pdf/ValodasPrakse_Nr13.pdf] 14. Rapa, Sanda (2022). Mūsaiķu vietvārdi. Valodas prakse: vērojumi un ieteikumi, 17. Rīga: Latviešu valodas aģentūra, 176–186. [Pieejams: https://www.valodaskonsultacijas.lv/uploads/suggested_sources/17/pdf/ValodasPrakse_VerojumiIeteikumi_Nr17_WEB.pdf] 15. Reidzāne, Beatrise (2015). Latviešu tautasdziesmu semantika. Dabas tēli tautasdziesmās. Rīga: Zinātne. 16. Reidzāne, Beatrise (2019). Latviešu tautasdziesmu semantika. Vilka tēls „Latvju dainās”. Rīga: Zinātne. 17. Roze, Anitra. (2015). Caur krāsu logu. Par krāsu nosaukumiem latviešu valodā. Rīga: LU Latviešu valodas institūts. 18. Rozenbergs, Jānis (2005). Tautas un zemes latviešu tautasdziesmās. Rīga: Zinātne. 19. Vāvere, Ieva (projekta vad.) (2021). Mans latviskākais vārds. Rīga: Latviešu valodas aģentūra. [Pieejams: https://heyzine.com/flip-book/e6f4e3af1f.html#page/1]
Nepieciešamās priekšzināšanas	Pamatzināšanas par Latvijas vēsturi, latviešu folkloru, leksiku un tās etimoloģiju.

Studiju kursa saturs

Saturš	Pilna un nepilna laika klātienē studijas		Nepilna laika neklātienē studijas	
	Kontakt stundas	Patstāv. darbs	Kontakt stundas	Patstāv. darbs
1. tēma. Etnolingvistika kā starpdisciplināra zinātne. 1.1. Etnolingvistika – valodniecības, etnogrāfijas, socioloģijas robežzinātne. Etnolingvistikas pētījumu saturs un to saikne ar citām zinātnes nozarēm. 1.2. Etnolingvistikas pētniecības metodes. 1.3. Etnolingvistikas cilme un attīstība (no 19. gs. līdz mūsdienām).	4	6	2	8
2. tēma. Etnolingvistikas avoti un to analīze. Etnolingvistiskajai analīzei nozīmīgi latviešu materiālās kultūras dotumi: arheoloģijas, etnogrāfijas u. c. materiāli. Etnolingvistikas pētījumu avoti: izloksņu materiāli, dialektu atlanti, etnogrāfijas atlanti, dialektālās vārdnīcas, folkloras teksti, dažādu laikmetu rakstītie teksti, daiļliteratūra, mūsdienu sarunvaloda u. c.	4	10	2	12

3. tēma. Lingvistiskā pasaulaina. Tautas taksonomijas. 3.1. Valodā ietvertie tautas priekšstati par laiku un telpu. 3.2. Dzīvais un nedzīvais. Dabas parādību, ģeogrāfiskās vides (ainavas), floras un faunas taksonomijas (avoti un piemēri pēc studentu izvēles). 3.3. Cilvēka dzīves telpa: sēta dažādos Latvijas kultūrvēsturiskajos novados, tās veidojums, priekšmetu semantiskā slodze. Mājoķis mūsdienās, tā lingvistiskais raksturojums. (avoti un piemēri pēc studentu izvēles) 3.4. Apģērbs: tautas tērps, ar to saistītās paražas, ticējumi, rituāli kā būtisks etnosa kultūras komponents. Apģērbs mūsdienās, tā lingvistiskais raksturojums. (avoti un piemēri pēc studentu izvēles).	8	12	4	16
4. tēma. Cilvēks tautas priekšstats. 4.1. Cilvēka verbālais portrets. Latviešu etnopsiholoģiskā portreta un tautas vērtību sistēmas analīze, izmantojot folkloras, izlokšņu, literārus tekstus (avoti un piemēri pēc studentu izvēles). 4.2. Stereotipi, etaloni. Savējais un svešais. Citu etnosu uztvere un verbālais raksturojums. 4.3. Cilvēka vārds, tā izvēle, vārda semantikas izpratne dažādos gadsimtos. Vārda izvēles tradīciju attīstības analīze (avoti un piemēri pēc studentu izvēles).	8	12	4	16
5. tēma. Cilvēka dzīves rīti un to atspoguļojums valodā. 5.1. Dzimta, cilvēka mūžs, valodā atspoguļotie tautas priekšstati par dzimšanu, dzīvi, nāvi, likteni. 5.2. Nozīmīgākie dzīves rīti, svētki (gadskārtu, ģimenes): reliģisko un pirmskristietības elementu mijiedarbības izpausmes. Gadskārtu vai ģimenes svētku tradicionālās kultūras stereotipu izpausmes valodā un valodu kontaktos (avoti un piemēri pēc studentu izvēles).	8	12	4	16
Kopā:	32	52	16	68

Sasniedzamie studiju rezultāti un to vērtēšana

Sasniedzamie studiju rezultāti	Rezultātu vērtēšanas metodes
Zināšanas par etnolingvistikas nozīmīgākajiem pētījumiem, teorētiskās informācijas resursiem un etnolingvistikas avotiem, kā arī pētīšanas metodēm.	Dalība praktiskajās nodarbībās un semināros. Nobeiguma eksāmens.
Prot iegūt un analītiski izvērtēt studijām un profesionālajai pilnveidei nepieciešamo informāciju no dažādiem teorētiskajiem avotiem.	Patstāvīgā darba uzdevumu izpilde. Nobeiguma eksāmens.
Prot iegūt etnolingvistisko un kulturoloģisko informāciju no dažādiem etnolingvistikas avotiem.	Patstāvīgā darba uzdevumu izpilde. Nobeiguma eksāmens.
Prot analizēt valodā atspoguļoto tautas pasaules uztveri un priekšstatus, izmantojot etnolingvistiskās analīzes metodes un lingvistiskās (valodiskās) pasaulainas rekonstrukcijas paņēmienus.	Dalība praktiskajās nodarbībās un semināros. Patstāvīgā darba uzdevumu izpilde. Nobeiguma eksāmens.
Pilnveidota studentu lingvokulturoloģiskā kompetence, spēja patstāvīgi izmantot iegūtās zināšanas praksē, argumentēti spriest par etnolingvistikas jautājumiem.	Patstāvīgā darba uzdevumu izpilde. Nobeiguma eksāmens.
Pilnveidota studentu komunikatīvā kompetence, sadarbojoties semināru ziņojumu, praktisko uzdevumu un eksāmena darba izstrādē.	Dalība praktiskajās nodarbībās un semināros. Patstāvīgā darba uzdevumu izpilde. Nobeiguma eksāmens.
Attīstīta kritiskā domāšana: pieredze etnolingvistiska rakstura problēmjautājumu risināšanā izmantot zinātniskos avotus, salīdzināt tos ar populārzinātniskiem un cita veida avotiem.	Dalība praktiskajās nodarbībās un semināros. Patstāvīgā darba uzdevumu izpilde. Nobeiguma eksāmens.
Pilnveidota digitālā kompetence, spēja patstāvīgi atbilstoši tematam izvēlēties digitālos resursus, novērtēt tos un izmantot studiju darbā un profesionālajā pilnveidē.	Dalība praktiskajās nodarbībās un semināros. Patstāvīgā darba uzdevumu izpilde. Nobeiguma eksāmens.

Studiju rezultātu vērtēšanas kritēriji

Kritērijs	% no kopējā vērtējuma
Praktisko nodarbību uzdevumu izpilde	20
Tautas taksonomiju analīzes, stereotipu un inovāciju analīzes uzdevumu izpilde un prezentēšana nodarbībās	30
Eksāmena darba izstrāde, prezentēšana un aizstāvēšana	50
Kopā:	100

Studiju kursa plānojums

Daļa	KP	Stundas			Pārbaudījumi		
		Lekcijas	Prakt d.	Laborat	Ieskaite	Eksām.	Darbs
1.	3.0	16.0	16.0	0.0		*	